

GÜNÜMÜZ RUMENCEDE TÜRKÇE KAYNAKLI KELİMELER

Dr. Ayfer AKTAŞ¹

Özet:

Türk Dili tarih boyunca birçok dil ve uluslarla alış veriş içinde olmuş. Hem yabancı dillerden kelime almış, hem de kelime vermiştir. Balkan ülkelerin birçoğunda oldukça fazla Türkçe kaynaklı kelimeler bulunmaktadır. Geçmişte bu konuyla ilgili birçok araştırma yapıldığı bilinmektedir. Bu çalışmada günümüz Rumencedeki Türkçe kaynaklı kelimeler “DEX - Dictionarul Explicativ Al Libii Române” adlı Rumence sözlükte araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Rumence, sözvarlığı, sözlükbilimi.

Tarih boyunca diller arasında hep bir etkileşim olmuştur. Çeşitli uluslarla sıkı ilişkiler kurmuş ve birlikte yaşamış olan, büyük göçler geçiren, büyük savaşlar yapmış olan bir ulusun dilinde yabancı dillerden önemli etki görülmesi de doğaldır (Aksan 2004: 386). Asya'nın kuzeydoğusundan Avrupa'ya kadar uzanan Türkçenin kullanımı yüzyıllardır bu topraklarda devam etmektedir. Bugün, özellikle Balkanlarda hâlâ çok sayıda kişinin Türkçeyi kullanmakla kalmadığını, bu bölgenin dillerine de çok sayıda Türkçe kelimelerinin geçtiğini biliriz. “*Balkan dillerinde kullanılan Türkçe alıntılar, Anadolu'dan gelip Balkan topraklarında yerleşen Türklerin dilinden alınmıştır. Bu bakımdan bu alıntıların açıklanmasında Balkan topraklarında oluşan Türk ağzlarının tanıklığını kullanmak gerekir*”. Çünkü Rumeli ağzı olarak Balkan dillerine birçok Türkçe kelime geçmiştir, örneğin Rumenceye *afif* (hafif), *arman* (harman), *iatac* (yatak) gibi (Türkçe Sözlük 1988: XXIV).

Türkçenin Rumence ile olan ilişkisinin ilk araştırmaları Rusça ile olan ilişkisinin araştırılmaya başlanmasından sonraki yıllara aittir. Bu konuda bilinen en eski çalışmalar Slav dillerinin ilk etimolojik sözlüğünü hazırlayan ve Slavcadaki Türkçe unsurları üzerindeki çalışmalarını başlatan Franz Miklosich tarafından yapılmıştır. En son araştırmalardan biri ise Muammer Nurlu'nun 2002 yılında Romanya'da yayınlanan “Romencede Türk İzleri” adlı çalışmasıdır (Karaağaç 2005: 162-163).

Tarih boyunca diller arasındaki etkileşim, bazen karşılıklı, bazen Rumencede olduğu gibi tek taraflı olmuştur. Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere Türk Dil Kurumu tarafından Internet ortamında yayınlanan Güncel Türkçe Sözlük'te günümüz Türkçede tek bir Rumence kaynaklı kelime görülmemektedir.

Arapça	6454	Latince	77	Macarca	17	Portekizce	3
Fransızca	5180	Almanca	95	Rumca	14	Fince	2
Farsça	1361	Rusça	40	Moğolca	13	Norveç	2
İtalyanca	610	İspanyolca	34	İbranice	7	Korece	1
İngilizce	451	Slavca	25	Bulgarca	9	Soğdca	1
Yunanca	422	Ermenice	23	Japonca	9	Arnavutça	1

(<http://tdk.org.tr/tdksozluk/sozdil.html>)²

¹ Öğretim Görevlisi, Marmara Üniversitesi

Aksan'ın da işaret ettiği gibi Osmanlı İmparatorluğu'nun yayılmış bulunduğu Balkan yarımadasında konuşulan dillerde, Türkçe'den doğrudan doğruya alınma unsurlar yanında, Türkçe'nin etkisiyle meydana gelmiş şekillere rastlanır (Aksan 2004: 54). Balkan ülkelerin dillerinde Türkçe'nin derin bir iz bıraktığını hepimiz biliriz. Böylece Balkan ülkelerin dillerinin birçoğunda oldukça fazla Türkçe kaynaklı kelimeler bulunmaktadır. Geçmişte bu konuyla ilgili birçok araştırma yapıldığı bilinmektedir. Bu çalışmada da günümüz Rumencedeki Türkçe kaynaklı kelimeler araştırılmıştır.

Bu çalışma için Academia Română tarafından yayına hazırlanan ve Romanya'da en çok kullanılan Rumence sözlük olan "DEX - Dictionarul Explicativ Al Libii Române (1998)" sayfa sayfa taranarak bu sözlükte bulunan Türkçe kaynaklı kelimeler çıkarılmıştır. Bu sözlük internet ortamında da sürekli yenilenmekte olduğu için, kelimelerin hepsi tek tek bir daha "DEX online" sayfasında kontrol edilmiştir.

Bu çalışma sadece leksikolojik bir çalışma olduğu için, kelimelerin semantik ve etimolojik yönlerine dikkat edilmemiştir.

Türkçe kaynaklı kelime olarak doğrudan Türkçeden Rumenceye geçmiş olan ve "Türkçe kaynaklıdır" açıklaması bulunan kelimeler kabul edilmiştir.

Halk arasında veya metinlerde kullanılan tüm kelimelerin hemen sözlüklere geçmediğini biliriz, ama yine de sözlükler dillerin söz varlığı üzerine toplu bir fikir verir (Türkçe Sözlük 1988: XXVII). Rumencede de mutlaka bu çalışmanın ortaya çıkardığı Türkçe kelime sayısından çok daha fazla Türkçe kökenli kelimeler bulunmakta ve halk arasında kullanılmaktadır. Ayrıca Türkçe ve Rumencede ortak kelimeler oldukça fazla olduğu için, örn. *çay* (ceai), *fırtına* (furtună), *kablo* (cablu) gibi, bu sayı daha da yüksektir, ancak adı geçen sözlükte aşağıda gösterilen toplam 1020 Türkçe kaynaklı kelime bulunmaktadır.

aba < aba; abanoz < abanos; abraş < abraş; acadea < akide; acaret < akaret; acmac < ahmak; achingiu < akıncı; aferim < aferin; afif < hafif; afuzali < Hafızali; ağâ < ağa; ağârlac < ağırlık; ageamiu < acemi; adet < âdet; afion < afyon; aian < ayan; aiar < ayar; alagea < alaca; alai < alay; alem < âlem; alim < alim; aliotman < Ali Osman; alışveriş < alışveriş; ama < ama; aman < aman; amandea < amade; amanet < emanet; anasana < anasını; anason < anason; anison < anason; anteriu < anteri (entari); aralic < aralık; arbiu < harbî; arcă < arka; arcan < arkan (urgan); arman < harman; arnăud < arnavut; arpagic < arpacık; arşic < âşık; arşin < arşin; arz < arz; arzmahzar < arz-ı mahzar; ascher < asker; astereală < astar; at < at; atlas < atlas; avaet < hava et; avan < havan; avă < av; avlie < avlu (avli); baba < baba; babalık < babalac; baclava < baklava; bacşış < bahşış; бага < bağa; bagdadie < bağdadî; bagea < bağa; bairac < bayrak; bairam < bayram; balama < bağlama; balcâz < balkız; balimez < balyemez; baltag < balta; bamă < bamyâ; barbut < barbut; barem < bari (barim); basma < basma; basmangiu < basmacı; baş < baş; baş-aga < başağa; baş-bulucbaş < başbölükbaş; başbuzuc < başıbozuk; başca < başka; baş-caimacam < başkaymakam; baş-ciohodar < başcuhadır; batal < battal; băkan(1) < bakam; băkan(2) < bakkal; bărdac < bardak; becher < bekâr; bei < bey; beilerbei < beylerbeyi; beilic < beylik; beizadea < beyzade; belaliu < belâlı; belea < belâ; benghi < benek; berat < berat; berbant < berbat; berechet < bereket; beşleagă (beşli-aga) < beşli ağası; beşlic < beşlik; beşliu < beşli; bidinea < badana; bidiviu < bedevî; bigi-bigi < cici bici; bimbaşă (bimpaşă) < binbaşı; bina < bina; binagiu < binacı; biniş < biniş; binişliu < binişli; birlic < birlik; boccea < boğça; bocceagiu < boğçacı; boccealăc < boğçalık; bocciu < bokçu; bogasiu < boğası; boi < boy; boia < boya; boiangiu < boyacı; borangic < bürümcük; bondoc < bunduk; bosma < bozma; bostan < bostan; bostangiu < bostancı; bozafer < boza ver; bre < bre; briceag < bıçak; buciuc < buçuk; bucluc < bokluk; budala < budala; buhur < buhur; buhurdar < buhurdan; bulgur < bulgur; buluc < bölük;

² Bu sayılar sürekli değişmektedir. Yazıdaki veriler 15.10.2006 tarihlidir.

bulucbașă < bölükbaşı; burghiu < burgu; burlan < boru; burnuz < bornoz; bursuc < porsuk; but < but; buzdugan < bozdoğan; cabaz < hokkabaz; cabazlăc < hokkabazlık; cabulă < kabul; cealma < kaçırma; cacom < kakım; cadănă < kadın; cadiascher < kadıasker; cadiu < kadı; cafea < kahve; cafeği-bașa < kahvecibaşı; cafeği < kahveci; cafenea < kahvehane; caftan < kaftan; caia < kaya(r); caiac < kayak; caic < kayık; caicciu < kayıkçı; caid < kayıt; caimac < kaymak; caimacam < kaymakam; calabalăc < kalabalık; calafat < kalafat; calcan < kalkan[balığ]; caldaram < kaldırım; caldaramgiu < kaldırımçı; calem < kalem; calembec < kalembek; calemcheriu < kalemkâr(i); calemgiu < kalemci; calfă < kalfa; calp < kalp; calpac < kalpak; calpuzan < kalpazan; calup < kalıp; canat < kanat; cange < kanca; căntar < kantar; cantaragi < kantarcı; capac < kapak; capama < kapama; capan < kapan; capanlı < kapanlı; capcană < kapkan; caplama < kaplama; capot < kaput; capuchehaia < kapı kâhyası; capudan < kaptan; capugiu < kapıcı; caraghios < karagöz; caraghioslăc < karagözlük; carmangiu < karmancı; carnaxi < karnaksı; carvasara < kervansaray; casap < kasap; cașcaval < kaşkaval; cataif < kadayif; catar < katır; catifea < kadife; catran < katran; cauc < kavuk; cavaf < kavaf; caval < kaval; cazacliu < kazaklı; cazan < kazan; cazangiu < kazancı; cazma < kazma; călăuză < kılavuz; căleap < kelep; căntar < kantar; cârcăiac < kırkayak; cârcserdar < kır serdarı; cârjaliu < kırgali; cârmaz < kırmız; cat < kat; caști < kışt; ceacir < çakır; ceac-pac < çatpat; ceacșiri < çakşır; ceadiriu < çadır; ceair < câir; cealma < çalma; ceam < çam; ceamur < çamur; ceanac < çanak; cărăbăni < çek arabayı; ceapcan < çapkın; ceapraz < çapraz; cearșaf < çarşaf; ceauș < çavuş; cecmegea < çekmece; cepchen < cepken; cercevea < çerçeve; cerchez < çerkez; cerdac < çardak; cerviș < çerviș; chebap < kebab; chef < keyif; chefliu < keyifli; chehaia < kâhya; chehailac < kâhyalık; chel (cheală) < kel; chenar < kenar; chepeng < kepenk; cherem < kerem; chereștea < kereste; chereștegiu < keresteci; cherhana < kerhane; chervan < kervan; ches < kes; chesat < kesat; cheșchet < keşkek; chiabur < kibar; chibrit < kibrit; chiftea < köfte; chihlimbar < kehribar; chilă < kile; chiler < kiler; chilim < kilim; chilipir < kelepîr; chilipirgiu < kelepîrci; chilom < külünk; chimion < kimyon; chimir < kemer; chindie < ikindi; chiocec < köçek; chiolhan < külhan; chior < kör; chiostec < köstek; chioșc < köşk; chirigiu < kiracı; chirpici < kerpiç; chisea (1) < kâse; chisea (2) < kese; chiulaf < külâh; chiup < küp; ciacar < çakır; ciair < çayır; cicârâc < çıkırık; cichirgiu < şekerçi; ciflic < çiftlik; cilibiu < çelebi; cimbistră < çimbistra; cimișir < şimşir; cinghel < çengel; ciob < çöp; cioban < çoban; ciochină < çıkın; ciohodar < çuhadar; ciola < çolak; cioltar < çultarı; ciomag < çomak; ciorap < çorap; ciorbagiu < çorbacı; ciorbă < çorba; ciortan < çortan; cirac < çırak; cirpie < çırpı; ciriș < çiriș; cișmea < çeşme; cit < çit; citarea < çitari; ciubuc < çubuk; ciubucciu < çubukçu; ciufut < çifit; ciuin < çöven; ciulama < çullama; ciuruc < çürük; civit < çivit; cobur < kubur; cobuz < kopuz; codoș < kodoș; colan < kolan; colceac < kolçak; coltuc < koltuk; comedie < komedyâ; comitagi < komitacı; conabiu < kunebi; conac < konak; condur < kundura; corăbiele < kurabiye; coșcogea < koskoca; covată < kovata (kuvata); coz < koz; cucă < kuka; culă < kula; culoglu < kuloğlu; culucciu < kullukçu; cumaș < kumaș; curmală < hurma; cusur < kusur; cușchebap < kuşkebab; cușcuș < kuskus; cutie < kutu; cutnie < kutnu; dădacă < dadı; dairea < daire; dalac < dalak; dalcauc < dalkavuk; dam < dam; dambla < dambla; dandana < tantana; danga < danga; dara < dara; darac < tarak; delibașă < delibaș; deliu < deli; derbedeu < derbeder; derviș < derviș; dever < devir; dimerlie < demirli; dimie < dimi; direclie < direkli; divan < divan; doldora < doldur; dovleac < devlek (dövrlek); dud < dut; duducă < dudu; dugheană < dükkan; duium < doyum; dulamă < dolama; dulap < dolap; dulgher < dülger; dușman < düşman; dușmea < döşeme; echingiu < akıncı; edec < yedek; edecliu < yedekli; efendi < efendi; fanaragi < fenceri; farfara < farfara; farfurie < farfuri; fâraș < faraș; felegean < filcân; feregea < ferace; fermenea < fermene; fes < fes; fesfesele < fesfese (vesvese); fildeș < fildiși; firman < fermân; fistic < fıstık; fisticuiu < fıstıkî; fișic < fișek; fitil < fitil; fotă < fota; fudul < fodul; frengie < frengi; funduc < fındık; furda < hurda;

furtun < hortum; găitan < kaytan; gavanoș < kavanoz; găgăuz < Gagavuz; gealat < cellat; geam < cam; geamălă < cema(oyunu); geamantan < camadan; geambaș < cambaz; geambașlac < cambazlık; geamgiu < camcı; geamie < cami; geamlac < camlık; geamparale < çalpara; geantă < çanta; gear < çar; gelep < celep; gerah < cerrah; gerid < cirit; get-beget < cetbecet; gevrea < çevre; ghebă < kebe; ghelir < gelir; gherdan < gerdan, gerdanlık; gherdap < girdap; ghergher < gergef; gherghir < kâgir; ghermesut < germesud; ghiaur < gâvur; ghidi < gidi; ghigilic < gecelik; ghimie < gemi; ghioci < göç; ghiol < göl; ghionder < gönder; ghiotura < götürü; ghiozdan < cüzdan; ghiuden < göden; ghiul < kül; ghiulea < gülle; ghiurghiului < gürgülü; ghiveci < güveç; giaba < caba; gianabet < cenabet; gigea < cici; giol < cöl; giubea < cüppe; giumbuș < cümbüş; giumbușluc < cümbüşlük; giurgină < curcuna; giuvaier < cevahir; giuvaiergiu < cevahirci; grimea < derme; gugiuman < gücemin; habar < haber; hac < hak; hadamb < hadım; haġialac < hacılık; haġiu < hacı; haham < haham; haidamac < haydamak; haide < haydi; haihui < hayhay; haimana < haymana; hain < hain; hainlac < hainlik; hal < hal; halat < alet; halat < halat; halal < helâl; halca < halka; halva < helva; halvagi < helvacı; hamal < hamal; hamalac < hamallık; han(1) < hân; han(2) < han; hanană < hanem; hanger < hançer; hanġiu < hancı; hanimă < hanım; hap < hap; haraba < araba; harabaġiu < arabacı; harabaie < harabe; haracı < haraç; haram < haram; harambașă < harambașı; haramin < harami; harar < harar; harbuz < karpuz; harcea-parcea < parça-parça; hareci < hariç; harem < harem; harșa < hașa; hasa < hassa; hataia < hatayı; hatar < hatır; hatișerif < hatt-ı Őerif; havaui < havâi; havalea < havale; havră < havra; havuz < havuz; haz < haz; haznă < hazine, hazne; helbet < elbet; herghelie < hergele; herghelieġiu < hergeleci; hindichi < hendek; hochim < hüküm; hoge < hoca; hogeag < ocak; horșaf < hoșaf; hurie < huri; hurmuz < Hürmüz; huzmet < hizmet; huzur < huzur; iaca < yaka; iadeș < yâdes; iahnie < yahni; iama < yağma; iaprac < yaprak; iașmac < yașmak; iatac < yatak; iatagan < yataġan; iaurgiu < yoġurtçu; iaurt < yoġurt; iavaș < yavaș; iavașa < yavaș; ibric < ibrik; ibrișimġiu < ibrișimci; ibrișin < ibrișim; ichi < yek; ichilic < ikilik; icioglan < içoġlan; ielcovan < yelkovan; ienibahar < yenibahar; ienicer < yeniçeri; ilic < yelek; imam < imam; imamea < imame; imambaildî < imambayıldı; imbrohor < imrahor; iminei < yemeni; indrusaim < itrișahi (itrișahi); ioc < yok; iofca < yufka; ipengea < yapıncak; irimic < irmik; irmilic < irmilik; ischiuzar < ișġuzar; isnaf < esnaf; iureș < yürüġüș; iuzluc < yüzlük; laf < laf; lalea < lale; lambă < lamba; lâută < lâvta; leafă < ulûfe; lefegi < ulûfeci; levent < levent; leș < leș; libadea < libâde; lichea < leke; lighean < leġen; liliac < leylâk; liman < liman; limonagi < limonatacı; limoni < limonî; lipcan < lipkan; locma < lokma; lulea < lüle; macara < makara; macat < makat; macaz < makas; madea < madde; maġiun < macun; mahala < mahalle; mahmudea < mahmudiye; mahmur < mahmur; mahon < maun; maia < maya; maidan < meydan; maina < mayna; mala < mala; malotea < mallota; mămular < mamul; manea < mâni; mangafa < mankafa; mangal < mangal; marafet < marifet; maramă < mahrama; marangoz < marangoz; marda < marda; mart < mars; martac < mertek; martalog < martaloz; masat < masat; mascara < maskara; mastică < mastika; mașala < mașallah; matrapazlac < matrabazlık; mazil < mâzul; măraz < maraz; mărġean < mercan; matuf < matuf; mehenghi < mihenk; mehmendar < mihmendar; mehter < mehter; mehterbașa < mehterbașı; mehtup < mektup; mehtupciu < mektupçu; menghină < mengene; menzîl < menzil; merchez < merkez; merdenea < merdane; meremet < merâmet; mertepea < mertebe; meși < mest; meșină < meșin; meterez < met(e)ris; meterhanea < mehterhane; mezat < mezat; meze < meze; mezelic < mezelik; miambal < meyan balı; micșunea < menekșe; mihrab < mihrap; minarea < minare; mindir < minder; mindirġiu < minderci; mintean < mintan; miralai < miralay; miraz < miras; misirli < mısırlı; mischet < misket(üzümü); mofluz < müflis; moft < müft; mola (1) < mola; mola (2) < molla; moloz < moloz; moslim < Müslim; mosor < masura; moșmoană < mușmula; mucalit < mukallit; mucalitic < mukallitlik; mucarer < mukarrer; mucava < mukavva; mudir < müdür; muezin <

müezzin; muftiu < müftü; muhafiz < muhafız; muhaia < muhayyer; muhur < mühür; muhurdar < mühürdar; mumbaşir < mübaşir; mungiu < mumcu; murdar < murdar; musaca < musakka; musafir < misafir; musafirlac < misafirlik; musaip < musahip; muscal < miskal; muscalgiu < miskalci; muselim < müsellim; muşama < muşamba; muştea < muşta; muşteriu < muşteri; nacafa < nafaka; nai < ney; narangiu < narenci; narghelegiu < nargileci; narghilea < nargile; nart < narh; nazar < nazar; nazar < nazır; nazuri < naz; năbuc < nubuk; naframa < mahrama; năut < nohut; nefer < nefer; nenecă < nine; neisan < neyzen; nisfia < nisfiye; nişangiu < nişancı; nizam < nizam; nur < nur; nurliu < nurlu; oca < okka; odaie < oda; ogur < uğur; ogurliu < uğurlu; olac < ulak; olum < oylum; orta < orta; osmanlau < Osmanlı; otac < otağ; otuzbir < otuzbir; pacea < paça; paceaură < paçavra; padişah < padişah; pafta < pafta; paia < paye; paiantă < payanda; paic < peyk; palancă < palanka; palaşcă < palaska; palavragiu < palavracı; palavără < palavra; pală < pala; palmac < palmak; pangea < pancar; papuc < pabuç; papugiu < pabuççu; para < para; paragat < paragat; paramă < parima; parcea < parça; parlagiu < parlacı; parmac < parmak; parmaclâc < parmaklık; pastramă < pastırma; pašalac < pašalık; paşă < paşa; patalama < batalama (diploma); pătlăgea < patlıcan; pătlăginu < patlıcani; pazarghidean < pazargüden; pazarlac < pazarlık; pălămar < palamar; pârjoală < pirzola; pehlivan < pehlivan; peltea < pelte; peltic < peltek; pembe < pembe; percică < pürçek; perciune < perçem; perdaf < perdah; perdea < perde; perdegui < perdecı; perghel < pergel; peruzea < peruze; pervaz < pervaz; pesmet < peksimet; peş < peş; peşchegiu < peşkeşçi; peşcheş < peşkeş; peşchir < peşkir; peşin < peşin; peştiman < peştamal; pezevenchi < pezevenk; pezevenclac < pezevenklik; pici < piç; pilaf < pilav; pingea < pençe; pirpiriu < pırpırı; pistil < pestil; pişicher < pişekâr; pişicherlac < pişekârlik; popaz < papaz; poturi < potur; pul < pul; rachiu < rakı; raft < raf; raft < raht; ragea < rica; rageal < rical; rahat < rahat; raia < reaya; ramazan < ramazan; ravac < ravak; razachie < razakı; refenea < refene; renghi < reñç; renghi < renk; revent < ravent; rindea < rende; ristic < rastık; rubia < rubya; rup < rup; ruşfet < rüşvet; sabur < sabır; sâc < sik; saca < saka; sacnasiu < şahnişin; sacaz < sakız; sadea < sade; saftea < siftah; saftian < sahtiyan; sahan < sahan; saia < saye; saia < saya; saidecar < sadekar; saigiu < sayıcı; saivan < sayvan; sal < sal; salahor < salahor; salam < salam; salamalec < selâmün aleyküm; salcam < salkım; salep < salep; salepgiu < salepçi; saltanat < saltanat; samaniu < samanî; samsar < simsar; samsarlac < simsarlık; samur < samur; sanchi < sanki; sandal < sandal; sangeac < sancak; saragea < sarıca; sarghie < sergi; sarailie < saraylı; saric < sarık; sarma < sarma; sarma < sırma; saşiu < şasi; satar < satır; satara < müsadere; satârgiu < satırçı; saxana < seyishane; schingi < işkence; seimen < seğmen; seiz < seyis; selamlac < selâmlık; seleam-ceauş < selâm çavuş!; selemet < selâmet; senă < sena; serai < saray; seraschier < serasker; serasir < serâser; serdar < serdar; serhat < serhat; sermaia < sermaye; sevai < sevâyi; sici < sik; sictir < siktir; sidef < sedef; sileaf < silah; sileah < silah; simigiu < simitçi; siminichie < sinameki; simit < simit; sinet < senet; sinie < sini; sipet < sepet; sobă < soba; sofa < sofa; sofră < sofră; soi < soy; soitar < soytarı; spahiu < sipahi; stamboală < İstanbul kileri; stambol < İstanbul; sufragiu < sofracı; sugiuc < sucuk; suliman < sülümen; sultan < sultan; sultanin < sultanî; sunduc < sandık; suret < suret; surghiun < sürgün; surguci < sorguç; surugiu < sürücü; susan < susam; şabana < şebâne; şah < şah; şahzadea < şehzade; şai < şayi; şaică < şaika; şal < şal; şalvari < şalvar; şam < Şam; şandrama < sundurma; şapcaliu < şapkalı; şart < şart; şaşiu < şaşı; şatrange < satranç; şeic < şeyh; şeitan < şeytan; şerbet < şerbet; şerif < şerif; şiac < şayak; şiboi < şebboy; şiret < şerit; şiret < şirret; şiretlic < şirretlik; şiş < şiş; şuberec < suböreği; şuşanea < şişhane; tabac < tabak; taban(1) < taban; taban(2) < taban; tabie < tabya; tabiet < tabiat; tabietliu < tabiatlı; tabla < tabla; tabla-başa < tabla başı; tabulhana < taburhâne; tabun < tabun; tacam < takım; taclale < takla; taclit < taklit; tacrir < takrir; tafta < tafta; taftur < tapkur[kolam]; tahan < tahin; tahmin < tahmin; taht < taht; tain < tayin; talan < talan; talaş < talaş; talaz < talaz;

talam < talim; talhaş < telâş; talhâşciu < telhisçi; taman < tamam; tamazlac < damızlık; tambură < tambur; tandur < tandır; tanea < tane; tapangea < tabanca; tarabă < taraba; tarabulus < Trablus; taraf < taraf; tarama < tarama; tarapana < tarabhane; tarhon < tarhun; tarla < tarla; tas < tas; tasma < tasma; tavan < tavan; tavă < tava; taxidar < tahsildar; taxim < taksim; tâtar < Tatar; târlıcı < terlik; târpan < tırpan; teanc < denk; techer-mecher < teker meker; tejghea < tezgâh; tejghetar < tezgâhtar; tel < tel; telal < tellâl; telemea < teleme; telpiz < telbis; tembel < tembel; temenea < temenna; temeni < temennah; terezie < terazi; tergiman < tercüman; tertel < tırtıl; tertip < tertip; testea < deste; testemel < testmal, destmal; teşcherea < tezkere; tetrea < tetre; tevatură < tevatür; tibişir < tebeşir; tichie < takke; tighel < teyel; tignafes < tek nefes; tingire < tencere; tinichea < teneke; tinichigiu < tenekeci; tipsie < tepsi; tiptil < tebdil; tiriac < tiryak; tiriachiu < tiryaki; tizic < tezek; tocmagi < tokmak; toi < toy; top < top; topciu < topçu; toptan < toptan; toptangiu < toptancı; topuz < topuz; torbă < torba; tos < toz; trampă < trampa; trufanda < turfanda; tuci < tunç; tufeciu < tüfekçi; tui < tuğ; tult < tult; tulumbagiu < tulumbacı; tulumba < tulumba; tumbelechi < dümbelek; tumurug < tomruk; tura < tura; turc < Türk; turlac < torlak; tuslama < tuzlama; tutea < tutya; tutun < tütün; tutungiu < tütüncü; tuzluc < tozluk; ulema < ulema; uluc < oluk; ursuz < uğursuz; ursuzlac < uğursuzluk; vadea < vade; valiu < vali; vechil < vekil; venetic < Venedik; veresie < veresiye; viran < viran; vişinap < vişn'ab; vizir < vezir; zabet < zabıt; zaherea < zahire; zaiafet < ziyafet; zaif < zayıf; zaiflac < zayıflık; zalhana < salhane; zambilă < sümbül; zamparalac < zamparalık; zapciu < zaptiye; zapt < zabıt; zar < zar; zaraf < sarraf; zarf < zarf; zarif < zarif; zarnacadea < zerenkada; zarpa < zerba; zarzavagiu < zerzevatçı; zăgan < zagan; zeflemea < zevklenmek; zefliu < zevkli; zerdiceaf < zerdeçal; zermacup < zer mahcup; zevzec < zevzek; zimberec < zemberek; zimbil < zembil; zor < zor; zuf < sof; zuluf < zülûf; zulum < zulüm; zurba < zorba; zurbalac < zorbalık;

Listemizde Türkçe kaynaklı olarak gösterilen kelimelerin bazıları günümüz Türkçe sözlüklerde bulunmamaktadır. Verilen Türkçe kaynak kelimelerin varlığı Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan “Türkçe Sözlük”(2005), Dil Derneği'nin hazırladığı “Türkçe Sözlük” (2005) ve Kubbealtı Vakfı'nın “Misalli Büyük Türkçe Sözlük” (2005) adlı sözlüklerde kontrol edilmiş ve bulunamamıştır. Bunlar aşağıdaki kelimelerdir: başağa, başbölükbaş, başkaymakam, başçuhadır, beşli ağası, bohçalık, kapanlı, kapkan, karmancı, karnaksı, kırgalı, kışt, çortan, kunebi, kovata (kuvata), dambla, danga, devlek (dövlek), farfuri, germesud, gülgülü, gücemin, hanem, harambaşı, imbrohor, lipkan, mallota, munçu, paragat, parima, batalama, peruze, ravak, reñç, sadekar, salahor, tabun, tapkur[kolam], Trablus, Tarabhane, tetre, tult, zerenkada.

En yeni araştırmalardan biri olan Nurlu'nun “Romencede Türk İzleri” adlı araştırması olduğu için, listemizdeki kelimeler Nurlu'nun çalışmasındakiler ile karşılaştırılmıştır (Nurlu 2002: 80). Nurlu'nun araştırmasında Türkçe kaynaklı kelime olarak gösterilen aşağıdaki 158 kelime sözkonusu Rumence sözlüklerde ya hiç bulunmamaktadır veya Türkçe kaynaklı olarak gösterilmemektedir; örn. temelie (temel) ile vişină (vişne) Slavca, tiftic (tiftik) Fransızca, tulpan (tülbent) Rumca, scrum (kurum) Bulgarca ile Arnavutça, piper (biber) Slavca ile Rumca ve limonadă (limonata) Fransızca ile Almanca kaynaklı olarak gösterilmiştir. Tüm kelimeler hem basılı olan “DEX - Dictionarul Explicativ Al Libii Române (1998)” hem de internet ortamında yayınlanan “DEX online'de” kontrol edilmiştir:

acdud < ağdut; adaliu < adalı; alababulă < allak bullak; aldămaş < aldım aş; arap/harap < arap; arsana < tersane; arsîz < arsız; artan < artan; asmaciuc < asmacık; avgiu < avcı; azlu < azil; bacevan < bahçıvan; bageacă < baca; bahardircă < bahadır; baiera < bağır; bairactar < bayraktar; barată < berat; barbun < barbunya; bărc < birket; batac < bataklık; bazar < bazar; beci < beç; becriu < bekri; beiaz < beyaz; beighir < beygir; belezic < bilezik; bendisesc < bende; bengui < bengü; benliu < benli; bent < bent; beşactea < beştahta; beşchie < bıçkıcı;

betermea < bitirme; bidinigi < badanacı; bind < bend; binigi < binici; bir < bir; birlic < birli; bîzdic < bızdık; bleandă < bülent; bolbol < bol bol; boştur < boştur; bucmea < bükme; bumbac < pamuk; burî/buriu < boru; butuc < butuk; buza/bozan < boza; cafas < kafes; caifet < kıyafet; căigiu < kıyıcı; cais < kayısı; caisă < kayısı; caisiu < kayısı; căned(lă) < kına; capladisesc < kaplamak; caraul < karakol; cārăbuş < karakuş/karab; cārămiziu < kırmızı; caranfil < karanfil; cărdăşesc < kardaş; cărdăşie < kardeşlik; caragaţă/cargace < kargaça; castană < kestane; câşla < kışla; catargiu < katarcı; cătun/cotuna < katun; cazacă < kazak; ceai < çay; ceambur < çambur/çapur; cearga < çerga/sergi; chelimet < kelime; chepeneag < kepenk; chertic < kertik; chirie < kira; chişleac < kışlak; chiul < kül; chiulug < külünk; chiundelic < gündelik; ciaun < çağun; cilic < çelik; cimber < çember; ciolan < çolan; cireaşă < kiraz; cişit < çeşit; ciucurluc < çukurluk; copcă < kopça; condac < kundak; cortorosesc < kurtulmak; cubea < kubbe; curama < gurama; curmal < (k)hurma; dahiu < dâhi; dezghin < dizgin; dirmon < değirmen; dulandragiu < dolandırıcı; filer < filer; furtună < fırtına; gâdi gâdi < gıdı gıdı; gârbaş < kırbaç; gebrea < cebre; ghiduş < gidi; hambar < ambar; hămîş < hamış; harta < harita; hici < hiç; inacciu < inatçı; iucuscea < yüksükçe; iz < iz; lagiverde < lacivert; liliachiu < leylakî; liliac < leylek; limonadă < limonata; magazie < mağaza; magmuză < mahmuz; mal < mal; mangâr < mangır; manivelă < manivela; marole < marul; matara < matara; melez < melez; maşala < meşâle; mămular < muamele; naht < nakit; naiugiu < neyci; nălbant < nalbant; năstrapă < maşraba; nufar < nilüfer; ogeac < ocak; odagagiu < od ağacı; piper < biber; papară < papara; paralic < paralık; refec < refah; regea < rica; sacagiu < sakacı; saxie < saksı; schelă < iskele; scrum < kurum; sefterea < sefertası; sefterea < şahteri; serpengea < şirpençe; sopa < sopa; sucman < sukman; surduc < surduk; şacali < çakal; şagă < şaka; talaşman < talaşman; teltea < telti/teğelti; temelie < temel; tertipiciu < tertipçi; tiftic < tiftik; trahana < tarhana; tulpan < tülbent; turtă < tortu; ulucă < oluk; vâtaf/vâtaş < vataf; vişină < vişne; zăbun < zebun;

Balkan ülkelerin birçoğunda oldukça fazla Türkçe kaynaklı kelimeler bulunduğu hepimiz biliriz. Bu çalışmada da Rumencedeki Türkçe kaynaklı kelimeler Romanya’da en çok kullanılan “DEX - Dictionarul Explicativ Al Libii Române” adlı Rumence sözlükte araştırılmış ve 1020 Türkçe kaynaklı kelime bulunmuştur. Bu sözlük internet ortamında da sürekli yenilenmekte olduğu için, kelimelerin hepsi tek tek bir daha “DEX online” sayfasında kontrol edilip teyit edilmiştir. Daha sonra tüm Türkçe kelimelerin varlığı en son çıkan Türkçe sözlüklerimizde kontrol edilmiş ve 44 Türkçe kaynaklı kelimenin bugünün Türkçesinde artık bulunmadığını veya kullanılmadığını gördük. Ayrıca, en son araştırmalardan biri olan Muammer Nurlu’nun 2002 yılında yayınlanan “Romencede Türk İzleri” adlı çalışması olduğu için, listemizde bulunan tüm kelimeler Nurlu’nun araştırmasındaki Türkçe kaynaklı kelimeler ile karşılaştırılmış ve Rumence kelimeler hem basılı olan “DEX - Dictionarul Explicativ Al Libii Române” hem de internet ortamında yayınlanan “DEX online’de” kontrol edilmiştir. Bu sonuca göre Nurlu’nun araştırmasında Türkçe kaynaklı kelime olarak gösterilen 158 kelime sözkonusu Rumence sözlüklerde ya hiç bulunmamaktadır veya Türkçe kaynaklı olarak gösterilmemektedir.

Çalışmanın başında da belirtildiği üzere halk arasında veya metinlerde kullanılan tüm kelimelerin hemen sözlüklere geçmediğini biliriz, ama yine de sözlükler dillerin söz varlığı üzerine toplu bir fikir verir. Rumencede de mutlaka bu çalışmanın ortaya çıkardığı Türkçe kelime sayısından çok daha fazla Türkçe kaynaklı kelimeler bulunmakta ve halk arasında kullanılmaktadır, fakat diyebiliriz ki günümüz Rumencede hâlâ Türk Dili ve kültürünün etkisi oldukça büyük.

Kaynakça:

Aksan, Dođan (2004), Die neueren Entwicklungen im modernen Türkei-Türkischen. *Türkçe ve Dilbilim Yazıları*. İstanbul: Multilingual, 420-426.

Ayverdi, İlhan (2005), *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.

DEX (1998), *Dicionarul Explicativ Al Libii Române*, Academia Române, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan". Bucureşti: Editura Univers Enciclopedic.

<http://dexonline.ro>. DEX online. Dicionare ale limbii române.

Karaağaç, Günay (2004), *Türkçenin Dünya Dillerine Etkisi*. Ankara: Akçađ Yayınları.

Karaağaç, Günay (2005), *Dil, Tarih Ve İnsan*. Ankara: Akçađ Yayınları.

Nurlu, Muammer (2002), *Romencede Türk İzleri*. Romanya: Elvan Yayınevi.

ztekten, zkan (2004), Türkçenin Dünya Dillerine Etkisine Genel Bir Bakıř. Haz.

Karaağaç, G., *Türkçenin Dünya Dillerine Etkisi*. Ankara: Akçađ Yayınları, 11-36.

Sezgin, Fatin (2004), *Türkçede Batı Kaynaklı Kelimelerin Yođunluđu*. Ankara: TDK Yayınları.

Türkçe Sözlük (2005), Ankara: TDK Yayınları.

Türkçe Sözlük (2005), Ankara: Dil Derneği Yayınları.

